

150 let hřbitova Na Chrasti

Třináctého listopadu uplynulo právě 150 let od vysvěcení a otevření hřbitova Na Chrasti. Je proto vhodné ohlédnout se za historií tohoto, již třetího, miletínského pohřebiště, stejně jako za historií pohřbívání v Miletíně vůbec.

Nejstarším známým místem posledního odpočinku v Miletíně byl kostel Zvěstování Panny Marie a hřbitov kolem něj. Miletínská šlechta, řádoví rytíři a místní faráři byli ukládáni do krypty v presbytáři kostela. Logicky se jeví rovněž hypotéza, že jednou z prvních osob pohřbených v kryptě, mohla být v polovině 12. století sama vznešená paní Domaslava: za bohaté obdarování řádu německých rytířů v roce 1241 jistě očekávala, že ji rytíři jednou uloží na čestném místě v novém chrámu a budou se navždy modlit za spásu její duše. A pokud se Domaslava dožila doby, kdy byl kostel aspoň částečně dokončen, nepochybně se tak i stalo.

Později zde byli ukládáni příslušníci rodu Krušinů z Lichtenburka, Valdštejnové a jejich příbuzní. Přesně víme, která osoba byla v kostelní kryptě pohřbena jako poslední: navečer 18. ledna 1780 byly do hrobky před hlavním oltářem uloženy ostatky Josefa Jana Sosnovce svobodného pána z Vlkanova. Pohřbívání v kostelech brzy poté císař Josef II. zakázal, kryptu miletínského kostela zatopila spodní voda a když ji na jaře roku 1900 dělníci otevřeli, nenašli v ní pravděpodobně už nic, než bláto. Krypta byla poté zasypana, aby se v kostele omezila vlhkost.

Prostí lidé se museli spokojit s pohřbem ve svaté půdě okolo kostela. O podobě tohoto hřbitova toho moc nevíme, nesmíme si ji však idealizovat: neuspořádané řady hrobů mezi spleť kořenů přestárlých lip, staré ztrouchnivělé kříže a travou zarostlé roviny bez náhrobků, proti nim v kontrastu kamenné náhrobky „lepších“ lidí. Hřbitov byl přeplněný, kromě

několika vznešených hrobů krytých kamennými deskami, střídaly hroby rychle své obyvatele. Roku 1768 byla proto u nové zdi na severní straně postavena kostnice s příhradami, do nichž se vykopané kosti ukládaly. Byl zde také malý oltář, na kterém od roku 1821 spočívala lebka váženého faráře Ignáce Dominika Baudische.

Hřbitov byl zveleben v letech 1768 - 1769 nákladem patrona, výše jmenovaného barona z Vlkanova. Nechal jej obehnat zdí (na kterou bylo použito a roztlučeno i množství starých náhrobků), v níž zůstaly tři průchody: klenutá brána věže, nový portál síňky před hlavním vchodem do kostela a malá branka směrem k faře. Jižně u paty věže bylo zvláštní ohrazené místo pro nepokřtěné děti. Po založení nového hřbitova přestal být ten starý udržován, velmi zpustl zejména po požáru roku 1846. Na přelomu 70. a 80. let byl definitivně zrušen a celá plocha srovnána.

Ve druhém desetiletí 19. století se tedy rozhodlo o zřízení nového hřbitova. Až do roku 1821 byl v Miletíně farářem páter Ignác Pacák, lidmi nepřilíživě oblíbený kněz, který však o to lépe vycházel z vrchností. Byl to údajně právě on, kdo proti vůli farníků prosadil umístění nového hřbitova na louce U roklí, na severozápadním okraji města. Místní rolníci to místo dobře znali, věděli, že se tam v jílovité půdě snadno zadržuje voda z výše položených polí. Vrchnostenský úřad však rozhodl, nový hřbitov zde byl otevřen a slavnostně vysvěcen v listopadu 1822. Světil již nový farář Jan Arnold: jeho předchůdce Ignác Pacák nedávno zemřel a odpočíval na starém hřbitově u kostela.

Nevhodné umístění se záhy projevilo. Do vykopaných hrobů se rychle stahovala voda a přespolní si o miletínském hřbitově brzy začali žertem vyprávět, že miletínští své nebožtíky vždycky ještě pro jistotu utopí... Bylo tedy

nutné najít jiné a vhodnější místo. To se podařilo počátkem 60. let, když byla pro nový hřbitov zvolena vyvýšená poloha nad obecním mlýnem, zvaná Na Chrasti. Město zde koupilo část pole od mlýnáře Františka Fährnicha, sloučilo ji s obecní cestou a poté obehlo kamennou zdí. Úpravy plochy o výměře 0.68 ha byly dokončeny v říjnu 1865, celkové náklady dosáhly částky 5.000 zlatých. Starý hřbitov byl později zrušen, některé náhrobky a ostatky přestěhovány: například bývalý majitel panství Ignác Josef Falge (• 1825) se stěhoval v roce 1862 do nové rodinné hrobky v Červené Třemešné, členové Lhotova rodu z čp. 87 byli uloženi do nové hrobky Na Chrasti, zřízené v roce 1876. Opuštěný hřbitov byl pak prodán jako pole, ale jeho plocha byla respektována ještě v 50. letech 20. století. Místo bylo označeno starým dřevěným křížem, který byl v roce 1895 nahrazen současným pomníkem.

Centrální kříž nového hřbitova, ozdobený postavami ukřižovaného Krista a Panny Marie Sedmiboletné, byl vysvěcen 13. listopadu 1865 hořickým děkanem P. Josefem Lednem. Téhož dne odpoledne se zde konal první pohřeb: do země byla uložena pětadvacetiletá Anna Hlavatá z Chroustova.

V závěru 19. století byl nový hřbitov z iniciativy faráře P. Filipa Šubrta regulován. Farář Šubrta osobně rozdělil celou plochu do osmi polí, pro každé pole stanovil počet řad a hrobů. Jednotlivá hrobová místa byla poprvé očíslována. První a druhé pole bylo plánováno pro dětské hroby (celkem 460), ostatní pro hroby obyčejné (cca 880). Zároveň byla zavedena hrobová evidence, kterou zpočátku vedl neuměle hrobník, později farář. Podrobné hřbitovní knihy však založil až po druhé světové válce provozovatel pohřebního ústavu Josef Erbrt (1912 - 1998).

Hřbitov byl poté pravidelně

udržován a zvelebován. Postupně sem byla zavedena elektřina i voda, obnovována zeleň (během 20. století se zde vystřídaly akáty, břízky, tuje a naposledy sakury). Nejvýraznější změnu však přinesla miletínskému hřbitovu výstavba kaple v letech 1932 – 1933. Postavit ji nechala svým nákladem paní Božena Erbenová (roz. Šubrtová z Miletína) na počest a památku svého zemřelého manžela Karla Erbena, vysokého poštovního úředníka v Praze (rodáka ze Dvora Králové n/L). Stavbu řídil stavitel Josef Novotný z Miletína, náklady dosáhly 100.000 korun (obdobnou částku paní Erbenová věnovala v roce 1928 rovněž na pořízení nových zvonů). Pod oltářem je krypta, do níž byly po dokončení stavby přeneseny ostatky Karla Erbena, a v roce 1951 uložena též jeho manželka. V kapli dodnes stojí její mramorová socha.

Na miletínském hřbitově nejsou k vidění zvláštní umělecká díla, přesto tu však najdeme řadu kvalitních prací renomovaných regionálních kameníků a sochařů, např. Josefa Deyla, bratrů Černých z Hořic i miletínského Václava Šulce. Nejstarší kamenná plastika

na hřbitově však k sepulkrálním památkám nepatří: jsou jí klasicistní Boží muka z roku 1792. Pískovcový jehlancovitý sloup s křížem stával u polní cesty z Kocandy k Horkám. Na svém místě zůstal i po založení hřbitova a ocitl se tak uvnitř ohrazeného areálu, kde mezi náhrobky v prvním poli hřbitova stojí dodnes.

Na hřbitově odpočívají mj. podkrajský hejtman a miletínský dějepisec Jan Nepomuk Lhota (1811 – 1890), písmák a Máchův přítel Josef Petera Třebihošský (1810 – 1889), matematik a astronom, farář Jan Černý (1788 – 1859), nebo básník a politický vězeň Alois Hlavatý (1906 – 2001). Pohřbeni zde byli vojáci zemřelí v roce 1866 i některé oběti květnové revoluce 1945. A samozřejmě předkové a příbuzní nás všech.

Mimo jiné zde byli pochováni:

Josef Bidlo, řídící učitel (Bidlova ulice) VI/76

Jan Černý, farář a astronom VI/15

Alois Hlavatý, politický vězeň VIII/61, 62

Vasilij Semjanov Kolotuškin, sovětský voják V/104

František Kučera, kronikář VI/100

Josef Kulhánek, legionář, odbojář, miletínský starosta IV/38

Jindřich Lacina, poslední miletínský farář I/28

Augustin Lhota, měšťan (Lhotova ulice) VI/15

Jan Nepomuk Lhota, dějepisec Miletína VI/15

František Rejl, básník VIII/94

František Studený, oběť květnové revoluce 1945 III/117

Josef Špringer, archivář III/133

Jaroslav Šulc, výtvarník VIII/95

Na fotografii: pohřeb bývalého starosty Františka Tázlera 14. května 1935.

